

Verenigde Vergadering van de beide Kamers der Staten-Generaal in de Ridderzaal op dinsdag 9 juni 1981 om 16.30 uur

Voorzitter: de heer Thurlings

Tegenwoordig zijn 193 leden, te weten:

Thurlings, De Kwaadsteniet, Eversdijk, Tripels, Gualthérie van Weezel, Van Baars, IJmker, Heijne Makkreel, Baas, G. de Jong, Versloot, Vis, Glastra van Loon, Knol, Schlingemann, Van der Werff, Borgman, Toussaint, Andela-Baur, Christiaanse, Maaskant, Van Dalen, Wiebenga, Netjes, Van Kuik, Van der Werf-Terpstra, Trip, F. C. de Jong, Poppe, Van der Meer, Ermen, Van Krimpen, Schreurs, Franssen, Oskamp, Vogt, Vrouwenvelder, Van Waterschoot, Feij, Kaland, Van Hemert tot Dingshof, Kloos, Mol, Rietkerk, Keja, De Korte, Zoutendijk, K. G. de Vries, K. de Vries, Tjeerdsma, Ginjaar-Maas, Rempt-Halmmans de Jongh, Waltmans, Van Tets, De Voogd, Engwirda, Zoon, Van der Sanden, Brinkhorst, Patijn, Veen, Dees, Worrell, Müller-van Ast, Dijkman, Deetman, Gerritsen, Beckers-de Bruijn, Van Iersel, Wisselink, Portheine, Bolkestein, Van Muiden, Krijnen, Evenhuis, H. A. de Boer, Jabaaij, Blauw, Evenhuis-van Essen, Von Meijenfheldt, Achterstraat, Vonk, Groensmit-van der Kallen, Van Soest-Jansbeken, Diepenhorst, Oudenhoven, Uijterwaal-Cox, Schaapman, Post, Leyten-de Wijkerslooth de Weerdesteyn, Tummers, Schinck, Lamberts, Duinker, Derks, Uijen, Frinking, Van Boven, W. F. de Gaay Fortman, Vermeer, Terwindt, De Boois, Van der Jagt, Meuleman, Schouten, J. J. P. de Boer, Van Hulst, Van Houwelingen, Steenkamp, Faber, Van Rossum, De Rijk, Keuning, Epema-Brugman, B. de Gaay Fortman, Paulis, Lambers-Hacquebard, Hermans, Van Zeil, Van der Burg, G. M. P. Cornelissen, Van Ooijen, Jansen, Meijer, Van der Linden, Hermesen, Hennekam, Dolman, Schakel, Lauxtermann, Mateman, Lubbers, Van de Ven, Stemerdink, Buurmeijer, Korte-van Hemel, Van Dis, Aarts, Veerman, Wöltgens, Castricum, Wuthrich-

van der Vlist, Salomons, Kosto, Couprie, Beinema, G. C. van Dam, De Hamer, Spieker, Van de Zandschulp, Eij-sink, Waalkens, Joekes, Nijpels, Scherpenhuizen, Van Heel-Kasteel, Van Leijenhorst, P. A. M. Cornelissen, Van den Broek, Rienks, Van Thijn, Niessen, Van Dijk, Lansink, Van Veldhuizen, B. de Vries, Mommersteeg, Van der Spek, d'Ancona, Kolthoff, Bischoff van Heemskerck, Mertens, Voortman, Dankert, Zijlstra, Steigen-ga-Kouwe, Langedijk-de Jong, Bremen, De Beer, Ploeg, Borm-Luijkx, Scholten, Verbrugh, Nijhof, Buikema, Terlouw, Nagel, M. Bakker, Ter Beek, Van der Stoel, Haas-Berger, Voogd en B. Bakker,

en de heren Van Agt, Minister-President, Minister van Algemene Zaken, en De Ruiter, Minister van Justitie.

De **Voorzitter**: Ik open de Verenigde Vergadering.

Ik deel mede, dat er van een aantal leden der Staten-Generaal berichten van verhindering tot het bijwonen van de Verenigde Vergadering zijn ingekomen.

Ik verzoek de Griffier deze berichten voor te lezen.

De **Griffier**: Van de heren Nypels en Simons.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

Aan de orde is wijziging van het Reglement van Orde voor de Verenigde Vergadering der Staten-Generaal.

De **Voorzitter**: Zoals de leden bekend is, is er een ontwerp voor een nieuw Reglement ingediend door mijn collega van de Tweede Kamer der Staten-Generaal en door mijzelf, waarover wij van te voren geraadpleegd hebben het College van Seniores van de Eerste Kamer en de Commissie voor de Werkwijze van de Tweede Kamer.

Zoals wij u hebben medegedeeld, dient het onderhavige ontwerp uitsluitend om het Reglement van Orde van deze Vergadering, dat sinds 1888 ongewijzigd is gebleven, aan te passen aan de uitbreiding van het ledental sinds de Grondwetsherziening van 1956, om het afdelingsonderzoek te vervangen door een commissoriaal onderzoek en het te ontdoen van enig archaïsme in taalgebruik en spelling.

Ik heb ook al schriftelijk laten weten voornemens te zijn, na aanvaarding van deze wijzigingen, een commissie van leden van beide Kamers in te stellen met als taak na te gaan of en, zo ja, in hoeverre verdergaande wijzigingen wenselijk zijn.

De beraadslaging wordt geopend.

□

De heer **De Kwaadsteniet** (CDA): Mijnheer de Voorzitter! In deze Verenigde Vergadering van beide Kamers der Staten-Generaal herzien wij, uit een zekere nood tijdelijk, op zeer voorlopige wijze en uiterst globaal, ons historische Reglement van Orde, daterend van 1850 en tot dusver eenmaal herzien, in 1888.

Gelet op de betekenis van het bijzondere instituut Verenigde Vergadering is het goed, zo niet gewenst aan deze zaak nu in het openbaar een enkel woord te wijden. Mij dunkt, dat mag en moet na 93 jaar!

Het oude Reglement van Orde werd vastgesteld in de Verenigde Vergadering van 23 april 1850, aangenomen met 88 voor en 5 tegen, terwijl 2 leden afwezig waren. Een commissie van 5 leden, benoemd in de Verenigde Vergadering van 19 april, vier dagen eerder, had een ontwerp gemaakt met toelichting dd. 21 april, dat werd ingebracht in de Verenigde Vergadering van 22 april. Zo snel en eenvoudig ging dat in 1850.

In 1888, 38 jaar later, duurde het iets langer. Op 16 juli werd in de Verenigde Vergadering een commissie van vijf le-

De Kwaadsteniet

den tot herziening van het Reglement van Orde benoemd. Deze leverde een ontwerp in de Verenigde Vergadering van 18 juli, waarin besloten werd tot behandeling in de eerstvolgende Verenigde Vergadering. Die was op 11 september. Dit ontwerp werd na enige discussie zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Wat deze eeuw betreft het volgende. Op 23 september 1976 vroeg ik, in een brief aan de Voorzitter van de Verenigde Vergadering der Staten-Generaal, het Reglement van Orde aan een nadere beschouwing te doen onderwerpen.

Dit kort samengevat, onder andere naar aanleiding van de bij mij gerezen vraag of voor Verenigde Vergaderingen, tot bij voorbeeld sluiting van de zitting der Staten-Generaal, op basis van de Grondwet en van het Reglement van Orde, niet een quorum vereist is, althans voor de hand ligt. Vele malen was er immers bij zulke gelegenheden geen sprake van een quorum. De gedachte was bij velen dat dit in die gevallen ook niet behoefde.

Van de daarop gevolgde bredere briefwisseling, is door de Voorzitter van de Verenigde Vergadering mededeling gedaan in de Verenigde Vergadering tot sluiting der zitting op dinsdag 7 juni 1977. Bij die briefwisseling behoorde onder andere een brief van de griffier van de Tweede Kamer aan die van de Eerste Kamer en een brief van de toenmalige minister van Binnenlandse Zaken, tot en met vandaag gelukkig onze collega – mijn vriend en leermeester, overigens niet altijd nagevolgd tevens – W.F. de Gaay Fortman.

Van dit alles kan men uitvoeriger elders kennis nemen. Deze zaak is, weinig gekend wellicht, overigens dus geheel openbaar, evenals mijn brief dd. 28 juni 1977 aan de Voorzitter van de Verenigde Vergadering, waarin onderstreept werd, dat overigens essentieel is, dat er op korte termijn een herziening van het Reglement van Orde komt, omdat een parlement, dat zichzelf respecteert, wel over een Reglement van Orde moet beschikken, dat bij de tijd is.

Mijnheer de Voorzitter! Wij zijn nu vier jaar verder. Geconstateerd mag overigens worden, dat inmiddels een algehele Grondwetsherziening gaande was, waarbij onder andere de formaliteit van de opening en van de sluiting van de zitting zou worden afgeschaft. Over dat facet van de Verenigde Vergadering – niet over het voorzitterschap dier vergadering – bestaat bre-

de overeenstemming. Dat zal ook een betrekkelijke doorwerking hebben in het Reglement van Orde van deze, onze Verenigde Vergadering.

Maar na die Grondwetsherziening in tweede lezing dient dan ook binnen de kortst mogelijke termijn het Reglement van Orde van de Verenigde Vergadering algeheel te worden herzien.

Daarom doe ik ter zake twee in elkaars verlengde liggende concrete voorstellen. Het eerste is, dat deze Verenigde Vergadering vandaag ook, eventueel stilzwijgend, instemt met de instelling van een commissie tot algehele herziening van het Reglement van Orde van de Verenigde Vergadering. Op grond daarvan kan dan de Voorzitter van de Verenigde Vergadering het geëigende doen om binnen enkele weken zulk een commissie, bestaande uit leden van de nieuwe Verenigde Vergadering, in te stellen. Het tweede daarbij behorende voorstel is, dat de Voorzitter van de Verenigde Vergadering het daarheen leidt, dat zo spoedig als maar enigszins mogelijk is, een Verenigde Vergadering bijeenkomt om het voorbereide algeheel herziene Reglement van Orde te behandelen en vast te stellen.

Intussen stel ik vast, dat wij ons gelukkig prijzen, dat wij – door goede zorgen, via een van een toelichting voorzien ontwerp van februari j., waarop nog enkele wijzigingen zijn aangebracht – met het vandaag te nemen besluit tot doorvoering van een voorlopige herziening een ogenblik globaal uit de brand te zijn, hoewel niemand deze nooduitgang fraai zal en mag noemen. Een praktische oplossing is het een noodzakelijk in verband met de vanmiddag te behandelen twee wetsontwerpen.

Een grondig herzien en geheel bijde-tijds Reglement van Orde in de hedendaagse Nederlandse taal dient er derhalve te komen binnen de tijd van een half à – desnoods – één jaar.

Ten slotte, vandaag, met deze agenda in deze Verenigde Vergadering, die zo dadelijk tevens dient tot sluiting der zitting 1980–1981, moest er in ieder geval een quorum zijn 76 of 113? Het quorum is er in ieder geval, gelukkig. Dat is zeer fraai!

De Voorzitter: Mede namens de heer Dolman spreek ik onze erkentelijkheid uit tegenover de heer De Kwaadsteniet. Dank zij hem zal de vaststelling van dit nieuwe Reglement van Orde, toch een niet onbelangrijke zaak, niet geheel als hamerstuk passeren. Overigens meen ik, dat uit datgene wat ik – toen ik dit onderwerp aan de orde stelde – al zei, moge blijken, dat

verwacht mag worden, dat geheel overeenkomstig het door de heer De Kwaadsteniet geuite verlangen zal worden geprocedeerd. Er is nog niet gebleken dat bij de Verenigde Vergadering bezwaren bestaan tegen mijn voornemens ter zake.

De beraadslaging wordt gesloten.

De tekst van het herziene Reglement van Orde voor de Verenigde Vergadering der Staten-Generaal wordt zonder stemming vastgesteld.

De Voorzitter: De tekst van dit Reglement zal, met toelichting, in de Handelingen worden opgenomen.

[Deze tekst is opgenomen aan het eind van deze editie.]¹

De Voorzitter: Ik stel voor, de ontwerpen van (rijks-)wet 1 (R1) en 2 gezamenlijk te behandelen.

Daartoe wordt besloten.

Mitsdien is aan de orde de behandeling van de ontwerpen van (rijks-)wet:

Benoeming van een Regent voor het geval van erfopvolging door de troonopvolger die niet de leeftijd heeft bereikt waarop hij ingevolge de Grondwet kan aanvangen het Koninklijk gezag uit te oefenen (1, R1);

Benoeming van een voogd en regeling van de voogdij over de minderjarige Koning (2).

De beraadslaging wordt geopend.

□

De heer W. F. de Gaay Fortman (CDA): Mijnheer de Voorzitter! De gemeenschappelijke commissie van de Verenigde Vergadering, ingesteld ter voorbereiding van de openbare behandeling van deze beide wetsontwerpen, heeft daartoe slechts werkzaamheden van beperkte en eenvoudige aard behoeven te verrichten. Op haar ijver heeft dat overigens geen invloed gehad.

Op enkele vragen, gesteld in de eindverslagen, is een bevredigend antwoord ontvangen. De Staten van de Nederlandse Antillen hebben in hun verslag over het ontwerp van Rijkswet, betrekking hebbende op het regentschap, eveneens geen bedenkingen geopperd.

Geconstateerd kan derhalve worden, dat in de Staten-Generaal algemene instemming bestaat met de aanwijzing van Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Claus tot regent van het Koninkrijk en van Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Margriet tot regentes van het

W. F. de Gaay Fortman

Koninkrijk, indien zich de in het ontwerp van Rijkswet aangegeven omstandigheden zouden voordoen. Die instemming strekt zich evenzeer uit tot het ontwerp van wet tot benoeming van een voogd en tot regeling van de voogdij over de minderjarige Koning. Als voorzitter van de commissie van voorbereiding acht ik het een voorrecht deze algemene instemming te kunnen constateren.

Meestal dienen wetten om in actuele situaties staatkundige of maatschappelijke maatregelen tot stand te brengen ter bestrijding van misstanden of ter bevordering van, naar men meent te mogen hopen, goede ontwikkelingen. Daarnaast zijn er wetten, die alleen worden uitgevaardigd met het oog op gebeurtenissen, die zich in de toekomst kunnen voordoen en die dan een onmiddellijke voorziening vereisen.

Tot de laatste categorie behoren de in deze wetsontwerpen vervatte wettelijke maatregelen. De commissie van voorbereiding hoopt vurig, dat deze beide wetten buiten toepassing zullen kunnen blijven. Zij houdt zich overtuigd, dat de Verenigde Vergadering dit gevoelen deelt.

□

Minister Van Agt: Mijnheer de Voorzitter! Gaarne wil de Regering erkentelijkheid uitspreken voor de instemming met beide wetsontwerpen, die zoëven door de geachte afgevaardigde de heer De Gaay Fortman sr. is vertolkt.

Tevens stel ik het op prijs ook dezerzijds de hoop uit te spreken dat deze wetsontwerpen geen toepassing zullen behoeven te vinden.

De beraadslaging wordt gesloten.

De ontwerpen van (rijks-)wet worden zonder stemming aangenomen.

De Voorzitter: De fracties van de PSP van beide Kamers wordt aantekening verleend, dat zij geacht wensen te worden tegen beide wetsontwerpen te hebben gestemd.

De vergadering wordt enige ogenblikken geschorst.

De Voorzitter: Ik heropen de vergadering.

Ik deel mede, dat is ingekomen een afschrift van het Koninklijk besluit van 3 april 1981, nr. 129.

Ik verzoek de Griffier de artikelen van dit besluit, voor zover deze betrekking hebben op de ontbinding van beide Kamers der Staten-Generaal en de sluiting van de tegenwoordige zitting der Staten-Generaal, voor te lezen.

De Griffier:

Artikel 1

De Eerste Kamer en de Tweede Kamer der Staten-Generaal worden ontbonden met ingang van woensdag 10 juni 1981.

Artikel 2

Onze Minister van Binnenlandse Zaken wordt gemachtigd van Onzentwege de tegenwoordige zitting der Staten-Generaal te sluiten in een verenigde vergadering der beide Kamers op dinsdag 9 juni 1981 des namiddags om 17.00 uur.

De Voorzitter: Tot leden van de Commissie, welke de Minister van Binnenlandse Zaken in- en uitgeleide zal doen, zijn door mij benoemd de heren Versloot (voorzitter) en Blaauw.

Ik verzoek de Commissie haar taak aan te vangen.

Wij wachten de komst van de Minister van Binnenlandse Zaken af.

De Minister van Binnenlandse Zaken!

De heer Wiegel, Minister van Binnenlandse Zaken, treedt, voorafgegaan door de Commissie, de zaal binnen, plaatst zich achter de voor hem bestemde tafel en houdt de volgende rede.

□

Minister Wiegel: Mijnheer de Voorzitter! Hare Majesteit de Koningin heeft mij gemachtigd, de huidige zitting van de Staten-Generaal in haar naam te sluiten.

De tendens, dat het gemeen overleg tussen Staten-Generaal en de Regering steeds sterker in de publieke belangstelling komt te staan, heeft zich in de afgelopen jaren, waarin het huidige kabinet aan het bewind is geweest, voortgezet. De verheugend grote opkomst bij de laatst gehouden verkiezingen voor de Tweede Kamer is daarvan een duidelijk teken. Onze democratie is sterk; dat is gebleken.

Vanwege de herziening onzer Grondwet, welke ook bij de verkiezingen van 26 mei jl. aan de orde was, zullen zowel een nieuw gekozen Tweede als Eerste Kamer aantreden. Deze zullen de voorstellen tot vernieuwing van de Grondwet in tweede lezing te behandelen krijgen: een nagenoeg gehele en zo belangrijke grondwetsherziening. Na behandeling in tweede lezing zal, wanneer de Staten-Generaal zich met de voorstellen kunnen verenigen, in veel gevallen nadere wetgeving moeten worden geïnitieerd en tot stand moeten worden gebracht. Veel wetgevende arbeid zullen Regering en

Staten-Generaal in de komende jaren hebben te verrichten.

Met reden kan worden gesteld, dat de achterliggende periode hoge eisen heeft gesteld aan uw toewijding en werkkraft. Voor een aantal uwer zal de sluiting van deze zitting tevens het eind betekenen van hun parlementaire loopbaan. 's Lands erkentelijkheid verzelt hen.

Leden der Staten-Generaal, de Koningin heeft mij verzocht, u dank te zeggen voor de ijver en de toewijding, in de thans af te sluiten periode bij de behartiging van 's lands belangen getoond.

In naam van Hare Majesteit de Koningin verklaar ik deze zitting van de Staten-Generaal te zijn gesloten.

De Voorzitter: Ik dank de Minister van Binnenlandse Zaken voor het vanwege de Koningin sluiten van de zitting.

(De Commissie doet de Minister uitgeleide).

Wij wachten de terugkeer van de Commissie van in- en uitgeleide af.

(De Commissie keert terug).

De heer **Versloot:** Mijnheer de Voorzitter! De demissionaire Minister van Binnenlandse Zaken heeft de vergaderzaal van dit ontbonden Parlement verlaten.

De Voorzitter: Ik dank de Commissie voor het verrichten van haar taak en ontsla haar van alle verdere verplichtingen.

Ik stel voor, de notulen van deze vergadering goed te keuren.

Daartoe wordt besloten.

De Verenigde Vergadering is gesloten.

